

Fatumer

Març 2022 | 3.5 € IVA Inclòs | REVISTA DE L'ASSOCIACIÓ CULTURAL PI DEL BROI | Número 103

**NO A LES
GUERRES**

EDITA

ASSOCIACIÓ CULTURAL PI DEL BROI
 www.fut-es/~acpibro
 C/e: acpibro@fut.es
 http://www.webfacil.tinet.org/acpibro
 facebook // pi del broi

Totes les opinions, suggeriments i articles signat són responsabilitat dels seus autors. Lo Fatumer los publicarà sempre que siguin respectuosos amb les persones i institucions.

CONSELL DE REDACCIÓ

Selvi Alcon, Agustí Colell, Joan Ferré, Magda Ferré, Ramon Hernández, Marc Martínez Aroca, Antònia Serres i Laura Vallespí.

COL-LABORADORS

Àngel Altadill, Eleuteri Martínez, Assumpció Palau.

PORTADA

El Pinell bombardejat durant la Batalla de l'Ebre (1938). Font: Biblioteca Nacional, Madrid.

FOTOGRAFIES

Antònia Serres

CONCEPCIÓ GRÀFICA I IMPRESSIÓ

Optim Studio, SL

TIRADA

300 exemplars

SUSCRIPCIÓ ANUAL (4 números)

12€

DIPÒSIT LEGAL

T-1436-95

ISSN

2013-6552

Amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

CONSELL COMARCAL DE LA TERRA ALTA

AJUNTAMENT DEL PINELL DE BRAI

Diputació Tarragona

COMPROMÈS AMB L'ÈTICA PERIODÍSTICA
 Consell de la Informació de Catalunya

NO a les guerres!!!

Les imatges que ens mostren les televisions són esfereïdores: ciutats bombardejades, centenars de víctimes civils, dones i criatures fugint del país... Semblava que després de la Segona Guerra mundial (1939-45), no tornaríem a patir els estralls de la guerra, a la civilitzada Europa, però ja a la darrera dècada del segle passat, la desintegració de Iugoslàvia va provocar un cruel conflicte armat. La història es repeteix. Que fan les nombroses organitzacions internacionals, la diplomàcia... que no prioritzen les negociacions per a arribar a acords? Ja que la violència no s'atura amb més violència sinó que afavoreix l'espiral bel·licista. La primera víctima de les guerres és la veritat i desgraciadament uns i altres es consideren posseïdors de la raó i la veritat, que utilitzen per a justificar la seva actuació, no dubtant en difondre notícies falses, aprofitant la propaganda, la censura i la repressió. No valen les retòriques de l'honor, l'heroisme, la pàtria, els màrtirs, la victòria, sinó el pacte i la pau... La vida de qualsevol persona val més. Aturin la guerra i la invasió d'Ucraïna!

Sumari

EDITORIAL	1
FEM MEMÒRIA	
Sigil·lografia del Pinell de Brai (II)	3
Edificis i població del Pinell	6
Enguany farà cent anys	9
LA NOSTRA TERRA	
Los Algars	10
Família de Mendall	12
COL-LABORACIONS	
La lluita	12
Ana Orantes i dos dones més	16
La lectura	16
NOTÍCIES	
Carnaval	14
La Terra Alta posa en funcionament la deixalleria comarcal	17
VII Cursa dels Biberons	18
Exposició dones terraltines	20
ACTES DELS PLENS DE L'AJUNTAMENT	21
EL TEMPS	22
PASSATEMPS	23
INFORMACIÓ D'INTERÈS	24
SOLUCIÓ AL QUI ÉS QUI	24
COL-LABORADORS	25
PLANTES DEL TERME	27
INDRETS DEL PINELL	27
CONTRAPORTADA	28

Sigil·lografia del Pinell de Brai (II)

Ramon Hernández March

Segells de Societats de socors mutus i organitzacions polític sindicals

La llei d'associacions de 1887 es va arrelar per tot el país entre les classes populars i obreres degut a les males condicions laborals en els sectors industrials i agraris del moment. Seria a partir de principis del segle XX quan agafarien més força la formació d'entitats amb socors mutus. Caracteritzades per ser associacions voluntàries amb unes normes de funcionament pròpies, i basades en l'ajut mutu i l'autogestió. També amb l'assegurança i protecció dels seus socis en les situacions de risc detallades als seus estatuts i en el cas del Pinell destinades principalment a la protecció dels pagesos. En aquestes societats,

el pagament d'una quota mensual formava un fons comú i donava dret als associats a rebre un ajut econòmic de caràcter temporal en distintes situacions de risc dels seus associats (malaltia, defunció...).

En el cas del Pinell i com a d'altres llocs, aquestes entitats tenien també un paper important amb la millora moral i material dels socis. Defensaven i promovien a la vegada l'educació dels seus fills (interès per la construcció d'escoles), també en l'àmbit recreatiu ja que les seves seves eren espais de socialització de la gent del poble (gestió del cafè, organització de festes, creació del club de futbol Bon Humor, representacions teatrals, balls...). A la vegada ja en època republicana tenien una clara inspiració ideològica en funció dels seus socis fundadors i afiliats. Composades per una banda per pagesos jornalers amb idees anarcosindicalistes, socialistes... en el cas de la societat obrera, petits propietaris més de centre esquerra a la Pianola i grans propietaris (majors contribuents) amb idees més conservadores al Centre.

<p>Segell núm. 1 Centro Unión Republicana Pinell de Bray (1931)</p> 	<p>Segell núm. 2. Sociedad Centro Republicano Agrícola y Socorros Mutuos. Pinell de Bray (Tarragona), (1932)</p> 	<p>Segell núm. 3. Victoria Sociedad de obreros Agricultores y Socorros Mutuos. Pinell (1917)</p>
<p>Segell núm. 4. Victoria Sociedad de obreros Agricultores y Socorros Mutuos. Pinell de Bray (1930)</p> 	<p>Segell núm. 5. Recreativa y Socorros mutuos Agrícolas Pinell de Bray (1925)</p> 	<p>Segell núm. 3. Sindicato de Trabajadores. C.N.T. Pinell de Bray. (1931)</p>
<p>Segell núm. 7. Colectividad. C.N.T. Pinell de Bray (1931)</p> 	<p>Segell núm. 8. Sindicato de oficios varios U.G.T. Pinell de Bray (1931)</p> 	<p>Segell núm. 9. Joventut Republicana Federal. Adherida a l'Esquerra Republicana de Catalunya. Pinell de Bray (1937)</p>

Una d'aquestes entitats creada al poble va ser la *Sociedad de Socorros mutuos del Sagrado corazón* fundada el 16 d'abril de 1911, domiciliada al carrer de Lleida, 6, al lloc conegut actualment com el Centre i on està ubicada actualment la seu de les veus del Front. Amb la república, el 9 d'abril de 1931 canviaria el nom a *Centro Unión Republicana*. És en els estatuts d'aquest any quan trobem el segell de l'entitat, de forma ovalada, al centre amb simbologia republicana i al seu voltant el nom de l'entitat, vegeu segell número 1. Un any després modificaria els estatuts i el nom, passaria a ser *Sociedad Centro Republicano Agrícola y Socorros Mutuos*, tal com costa al nous estatuts i segell, vegeu el número 2. En aquest cas el segell en forma rectangular amb el nom de l'entitat al centre.

La Sociedad de Obreros Agricultores y socorros mutuos Victoria, era una altra associació fundada al poble el dia 1 de març de 1917, amb seu social

a la Plaça del nord, 3 actual carrer Pou de la Neu per canviar posteriorment la seu al carrer Carretera, 24, a la Societat, actual seu del club de futbol Pinell. El 1927 passaria a nomenar-se *Sociedad de Socorros mutuos la Humanitaria* per recuperar el seu nom, Victoria, el 1930. Els primers estatuts aporten el segell de l'entitat que com d'altres segells d'organismes locals encara no havien afegit el complement *de Bray*, vegeu segell número 3. No seria fins el 1930 quan apareix un altre segell pràcticament igual, també amb forma ovalada i amb el nom de l'entitat al centre però amb el complement de Pinell ja incorporat, vegeu segell número 4.

Finalment la *Sociedad Recreativa y socorros mutuos agrícola* fundada el dia 1 de setembre de 1925 i domiciliada al carrer Arrabal de Lleida, 6. També coneguda actualment com la Pianola per haver-hi un piano de manubri que amenitzava el ball en algunes festivitats. És als estatuts quan

<p>Segell núm. 10. Comitè antifaixista de Pinell de Bray (1936)</p> 	<p>Segell núm.11. Falange Española Tradicionalista y de las J.O.N.S. Pinell de Bray. Jefatura Local (1955)</p> 	<p>Segell núm.12. Central Nacional Sindicalista. Pinell de Bray (Tarragona) (1955)</p>
<p>Segell núm. 13. Delegación Sindical Local. Pinell de Bray (1955)</p> 	<p>Segell núm. 14. Organización Sindical Delegación Local. Pinell de Bray (1955)</p> 	<p>Segell nº 15. Hermandad sindical de labradores y ganaderos Pinell de Bray (1955)</p>
<p>Segell nº 16. Hermandad Sind.de labradores y ganaderos. Pinell de Bray (Tarragona) (1955)</p> 	<p>Segell nº 17. Hermandad Sind. de labradores y ganaderos. Pinell de Bray (1955)</p> 	

apareix el seu segell en forma ovalada i al centre representat per estris del camp i al seu voltant el nom de l'entitat, vegeu segell número 5.

Les idees anarcosindicalistes ja es posaven de manifest al Pinell al primer congrés de la CNT (*Confederación Nacional del Trabajo*) celebrat a Tarragona el 13 d'abril de 1920 amb la participació del Pinellà Josep Ferré. No seria fins el 26 de març de 1931 quan es va constituir formalment l'organització en forma de *Sindicato de trabajadores*. Aquesta confederació de sindicats d'ideologia anarcosindicalista es va caracteritzar per la proposta de la col·lectivització de l'economia i la societat. Aquest fet va consistir en un règim de treball col·lectiu i en el que s'expropiaven les terres, cases, fruits als propietaris. Els segells d'aquest organisme com a *Sindicato de Trabajadores* apareixen en documents de l'any 1931. Un en forma circular amb les sigles de la CNT al centre, vegeu segell número 6. Altre de forma ovalada que correspon al de la col·lectivitat, vegeu segell número 7. Un altre sindicat que es va constituir al Pinell en forma de *Sindicato de oficios Varios* per la protecció dels seus afiliats va ser l'UGT (Unión General de Trabajadores). El segell d'aquesta entitat en forma ovalada situa al centre les sigles de la UGT i el nom del sindicat al seu voltant, vegeu segell número 8.

Pel que fa a segells de partits tenim referència de la Joventut Republicana Federal d'Esquerra de Catalunya (ERC). El dia 1 de març de 1934 es signaren els seus estatuts. Trobem estampat el seu segell de forma rectangular amb el nom de Joventut Republicana Federal adherida a l'Esquerra Republicana de Catalunya, en documents de l'any 1937, vegeu segell número 9. Un altre seria el cas del segell ovalat del comitè antifeixista local format per partits anarcosindicalistes i d'esquerres. El segell consta en un document de l'any 1936. Com a curiositat amb el complement de Pinell de (Brai), en català, vegeu segell número 10.

Acabada la guerra civil de 1939 i amb la victòria del General Franco tots els sindicats i associacions es van prohibir. El 26 de gener de 1940 es redactava la llei d'unió sindical i la seva acció quedava sota el control del partit únic de la F.E.T i de les J.O.N.S (Falange Española Tradicionalista y de las Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista). És en documents de l'any 1955 quan constatem el segell en forma rodona d'aquest partit/organització al poble i que tenia la seva seu al Centro, vegeu el segell número 11. A l'aixopluc de la Falange, durant el règim de Franco treballadors i empresaris quedaven en una única organització sindical (Central Nacional Sindicalista), vegeu el segell ovalat número 12, de la *Central Nacional Sindicalista* i formaren part les diverses delegacions provincials i locals que s'anaren creant, vegeu segells números 13 i 14. Els dos estampats amb forma rodona però amb petits trets diferenciats pel que fa al nom. D'aquestes delegacions locals hi depenien les anomenades *Hermandades Sindicales de Labradores y Ganaderos*. Al Pinell com a d'altres llocs, donaven protecció i assistència als pagesos i ramaders afiliats. Els símbols i emblemes franquistes per excel·lència com el jou i les fletxes, el pic, una espiga i una palma entrellaçada es posen de manifest tant en el segell del partit de la Falange com de la *delegació sindical, la central Nacional sindicalista i la Hermandad Sindical de labradores y ganaderos local* (vegeu segells, número 15, 16 i 17), en aquest darrer cas amb tres segells, dos rodons i un ovalat.

Fonts:

AHT. Fons Govern Civil, Sèrie Associacions.

AHCTE. Registre Cambres Agràries.

Segells d'organitzacions Polític sindicals de la Terra Alta (1936-1939). Patronat-Pro Batea.

Relació d'edificis i de població del Pinell dels anys 1887, 1920 i 1930

Antònia Serres Buenaventura

Durant l'Edat Mitjana i part de la Moderna, les imposicions tributaries exercides per la corona o l'orde dels Hospitalers ens permeten tenir aproximadament una relació nominal o total de la població que ocupava els diversos llocs de Catalunya. Aquestes fonts són:

El **monedatge**. Impost periòdic medieval establert per a evitar que el rei fera ús de la seua regalia fent encunyar moneda rebaixada de llei, però mantenint-ne el valor nominal.

El **fogatge** consistia en el cobrament d'un impost per cada foc o casa habitada del territori. Eren ordenats per les Corts amb l'objectiu de sufragar les necessitats reials, que podien anar de les despeses d'una guerra, o a les del matrimoni d'un fill (maridatge). Per a calcular el nombre d'habitants de cada lloc es multiplicava per 4, 4'5 o 5, segons l'època o autor.

L'**homenatge** indicava la relació nominals dels vassalls (caps de casa) que prestaven homenatge als seu senyor feudal, en el nostre cas a l'orde dels Hospitalers.

El **maridatge** era un altre impost establert per a sufragar les despeses i dots dels casaments de les infantes.

Cens població	1329 monedatge ¹	1350 m on.	1358 fogatge	1378 fogatge	1380 mon.	1391 homenatge	1492 maridatge ²	1496 fogat.	1515 fogat.	1553 fogatge
Caps de casa	95 individus	147 Indiv.	61 focs	35 focs	113 Indiv.	64 Indiv.	56	62	82	83

A partir del segle XX l'Institut Nacional d'Estadística elabora els censos de població cada deu anys.

Any	1718	1813	1842	1860	1887	1900	1910	1920	1930	1940	2000
Habitants	219	275	827	1363	1646	1891	2007	1931	1861	1475	1095

La població l'any 1887

A finals del segle XIX algunes famílies del poble vivien de forma disseminada per aquests indrets del terme:

- Rabal de Tortosa (cases situades al final de l'actual carrer Tortosa), 9 cases i 35 veïns
- Molí de farina (al costat del riu Canaletes i la Venta del Riu), 2 cases i 10 veïns
- Venta de Leandro (de Feliu), 2 cases i 25 veïns
- Venta del Riu, 2 cases i 3 veïns
- Edificis disseminats, 161 i 16 veïns
- Nucli urbà; 340 cases i 1557 veïns

Edificis				Població 31-12-1887 ³		
Pisos 1	Pisos 2	Pisos 3 o més	cabanes	Total edificis	De fet	De dret
103	107	195	111	516	1646	1663

3

¹ Ortega Pascual. *La població de les Comandes Templeres i Hospitaleres d'Ascó, Horta i Miravet*. Ed. Patronat Pro Batea, 2006.

² Castellvi, Ventura; Fucho, Felip; Vinaixa, J. Ramon. *Un Cens del Segle XV... segons el Maridatge de 1492*. Ed. 1994

³ Instituto Nacional de Estadística. Censo de 1887. Arxiu Diputació de Tarragona.

Cases amb dos i tres pisos a la costa de l'Olla, l'any 1934.

Habitatge amb planta i un pis.

La majoria de les cases tenien la planta, amb l'entrada, el corral de l'animal, la pallissa, el celler i el llenyer, el primer pis i l'esgorfa. Possiblement la planta baixa era considerada com un pis, per això la majoria de les cases estan comptabilitzades com de tres pisos. L'any 1887 hi havia 516 habitatges i 1646 habitants. La població de fet era la suma de les persones residents presents i de les transeünts, és a dir, d'aquelles que, tot i no estar empadronades en el lloc on s'efectua l'operació censal, es troben en aquest indret en el moment d'ésser realitzada. La població de dret era la població resident que manté uns drets i uns deures respecte del municipi on és censada.

L'any 1887 elaboren una estadística més completa que ens mostra que només 240 homes i 92 dones sabien llegir i escriure. Les dones patien aquesta discriminació, ja que la gran majoria (80% de les dones) eren analfabetes.

	Total	Solters	Casats	Vídus	Saben llegir	Saben llegir i escriure	No en saben	Nascuts a la província	En una altra província
homes	806	409	365	32	24	240	542	790	15
dones	840	418	356	66	67	92	681	829	11

La població l'any 1920

Edificis destinats a habitatges

Població 31-12-1920

Habitats	Accidentalment habitats	Inhabitats	Pisos 1	Pisos 2	Pisos 3 o més	Total edificis	Total cabanes	Total edificis i cabanes	De fet	De dret
447	4	56	20	53	434	507	231	738	1931	1934

La majoria dels habitatges tenen tres pisos. A partir dels anys seixanta quan es van començar a reformar les cases, es van convertir les golfes en un segon o tercer pis. Degut al desnivell del terreny les cases poden tenir quatre o cinc pisos, segons es vegin des del carrer de dalt o el de baix. És el cas dels habitatges del carrer Major que donen als Valls (carrer del Pou de la Neu).

La població l'any 1930

Edificis destinats a habitatge

Població 31-12-1930

Habitatges	Altres usos	Pisos 1	Pisos 2	Pisos 3	Pisos 4	Pisos 5 i més	Total edificis	albergues	Edificis i albergues	De fet	De dret
489	87	59	100	274	139	4	576	91	667	1861	1870

La població va anar augmentant fins a l'any 1910, quan es va arribar al màxim amb 2007 habitants, però deu anys després, el 1920 ja havia començat a disminuir, en part pel descens de la natalitat i l'emigració cap el nord de Catalunya. Aquesta era la situació:

anys	1887	1920	1930	2005
Total habitatges	516	507	576	585
Casetes de camp	111	231	91	
Població	1646	1931	1861	1135

L'any 2005, dels 585 habitatges, 379 estaven habitats, 144 deshabitats i 62 eren una segona residència. Les casetes de camp ja no es comptabilitzen, ja que la majoria estan ruïnoses o han caigut, a conseqüència de l'abandó progressiu de les terres conreades. Els únics que actualment viuen a les casetes de camp restaurades, són residents estrangers procedents sobretot del Regne Unit.

Casa de quatre pisos des del carrer de la Font.

Casa de dos pisos al carrer del Castell. Anys setanta.

Enguany farà cent anys (1922-2022)

Antònia Serres Buenaventura

Durant l'any 1922, tres publicacions (el Correo de Tortosa, La Vanguardia de Barcelona i Tarragona) es van fer ressò dels següents fets succeïts al Pinell.

Tarragona, 21-1-1922

Aquest metge es va casar amb una jove de ca Espinós, Manuela Amposta Espinós. La mort prematura de la dona fou la causa de la seua dimissió.

"Hallándose vacante la plaza de médico titular de Pinell por dimisión del que la desempeñaba D. Buenaventura Solà Esteve, se anuncia al público a fin de que los aspirantes que deseen aceptarla puedan solicitarla en el plazo de treinta días."

Correo de Tortosa, 27-2-1922

A les notícies recollides es pot veure la dificultat per a cobrir aquests llocs de treball, ja que sovint s'anuncien les places vacants. En un any, entre febrer de 1922 i març de 1923 van passar per l'escola de Pinell cinc mestres.

"La Sección administrativa de primera enseñanza de esta provincia ha nombrado maestros interinos de Rasquera don José María Toxás, y de Pinell don José Muñoz."

Correo de Tortosa, 23-5-1922

La notícia no concreta quin tipus d'epidèmia es tractava.

"En Pinell se han cerrado las escuelas por epidemia."

La Vanguardia, 26-5-1922

La notícia parla de tres escoles perquè no hi havia un edifici dedicat a l'escola com ara. Eren tres aules distribuïdes per diferents llocs del poble.

"En Pinell se han cerrado las tres escuelas, a consecuencia de la epidemia reinante."

La Vanguardia, 7-6-1922

"Se ha declarado oficialmente la existencia de viruela bovina en el ganado de Pinell y Arbolí."

La Vanguardia, 15-6-1922

"El país se convenció de la la necesidad imperiosa de defender la producción olivarera, pero no se dedicó en muchos casos, ante la escasez de la producción del año, salvo en algunos especiales como al Pinell y algún otro pueblo, que se defendió con regular éxito. Es que cabe recordar el adagio de que "Zamora no se gana en una hora". Con lo que deben contentarse las corporaciones encargadas de que cristalicen las prácticas culturales modernas que tan descuidadas están en muchos olivares."

Correo de Tortosa, 19-6-1922

El Correo de Tortosa publica els fets de l'acusació i uns dies després la rèplica de la presumpta acusada, natural del Montsià, amb els descàrrecs dels fets pels quals se l'acusa. Sembla que fou exculpada. Es va casar i va residir al Pinell, on costa al cens electoral de 1934.

"Después de muchos y constantes desvelos fué detenida el día 13 del actual, por el Jefe de la Línea de Gandesa don Juan Iñiguez González y fuerza del puesto de Pinell, en este último pueblo, la vecina del mismo l. C., como presunta autora del robo de 38.500 pesetas a doña Carmen Zurita, cn Valderrobres, encontrándosele al ser detenida 300 pesetas en billetes de 100 cada uno, 400 en plata, 100 en calderilla y una libreta de crédito del Sindicato de Arnes de 4.007 pesetas. El hecho se cree ocurrió hace próximamente un año estando la Isabel de criada con doña Carmen, no habiendo notado la falta del dinero por tenerlo recogido en sitio que solo las dos lo sabían y no haber tenido necesidad de el hasta hace poco tiempo en que la Isabel se casó en Pinell y D. Carmen se retiró a Cretas para vivir en compañía de una hija suya. La detenida fué conducida a Valderrobres a disposición del Sr. Juez de Instrucción de aquel partido, que instruye diligencias sobre el asunto."

Correo de Tortosa, 1-7-1922

"Pinell de Bray 28 de junio de 1922.

Sr. Director del CORREO DE TORTOSA. Muy Sr. mío: Por la presente le suplico se sirva insertar en el periódico de su digna Dirección el presente escrito, para contrarrestar y esclarecer el suelto que en días anteriores publicaron en ese mismo periódico sobre el «Importante servicio de la Guardia civil», en contra de lo cual digo, que si bien fuí detenida por la Guardia civil, lo fuí injustamente y por una mala querencia, como ha quedado demostrado en el Juzgado de Valderrobres; que la clase de moneda que se me encontró no responde con exactitud a la publicada en el suelto de referencia; que la libreta de crédito que poseo del Sindicato de Arnes es bien mía, así como el capital que en ella tengo invertido, procede de los pequeños intereses que mi señora madre (E. P. D.) me legó, cosa que bien demostrada ha quedado por escrituras que poseo; que el capital que dicha señora Carmen dicen le fué robado, búsquenlo las autoridades competentes, y que no es cierto que únicamente fuésemos ella y yo las únicas que sabíamos donde estaba aquel dinero, pues esto es una apreciación completamente gratuita. Y para terminar, Sr. Director, le ruego haga constar las anteriores manifestaciones, volviendo por los fueros de la verdad. Con gracias anticipadas le saluda s affma. s. s. q. e. s. m. ."

Correo de Tortosa, 7-9-1922

"En virtud de concurso de traslado ha cesado en esta provincia los siguientes maestros:... doña Emilia González, en Pinell..."

Correo de Tortosa, 19-9-1922

"Han nombrado maestro interino de Pinell de Bray, don Miguel Soleda."

Tarragona, 3-10-1922

"En Pinell riñeron los vecinos B.A.S., de 38 años, y J. M^a.A.M., de 25 años, resultando el primero con una herida en el brazo."

Correo de Tortosa, 18-12-1922

"La Gaceta del día 26 publica la convocatoria del concurso general de traslado para proveer escuelas nacionales vacantes. Entre las anunciadas estarían las de niños de Tortosa números 5 y 6, y las de Ascó, Flix, Ginestar y Pinell, y las de niñas de Tortosa número 4, Benifallet y Pinell de Bray."

Correo de Tortosa, 18-12-1922

"Han sido nombrados maestros interinos de Tivisa, don Juan Manent, y de Pinell de Bray, don Arturo Rubio."

Los Algar

Antònia Serres Buenaventura

L'Algar és la partida de terra, de les que es treballaven fins als anys setanta del segle passat, situada a més alçada juntament amb les Petges, Boïcs i Portelles. Els bancals s'escalonen entre les Portelles i les Argiles, davall mateix dels cingles de Pàndols, a l'esquerra de la punta Alta. El seu nom Algar ve de la cova que es troba al peu d'un d'aquests cingles, que designava la cova en àrab. Està situada a l'interior d'una balma, utilitzada per guardar el bestiar i és l'única cova del terme coneguda amb estalactites. En aquest cas la toponímia també ens informa de la història, ja que aquest nom procedeix de quan aquestes terres eren habitades pels musulmans, abans de la conquesta realitzada pel comte Ramon Berenguer IV cap el 1153.

El camí de l'Algar s'agafava a la dreta de l'antiga carretera de Tortosa en arribar als Lluaners, continuava cap a la vall de Marco de Joan Serres, on deixaven el carro els qui en tenien. Ara seguia una sendera cap el Cagaferro de Cecilio i d'aquí el caminet anava passant els sis colls que baixaven de dalt de Pàndols, per la part alta del barranc de les Coves d'en Colomer i pel de l'Infern, que desaigüen al Canaletes. En arribar al gravet de Baix es passava a l'altra vessant i començaven els Algar de Baix (de Pesadora, de l'Anselma, de Badia, de Rossico, d'Amposta, de Sarraquet, del Cabrit i de Manuel de Camilo).

Per arribar als Algar de Dalt una sendera sortia del costat del perxet d'Alejo de Rossico i per les Pelades s'arribava a l'Algar de Miquel de Carxant. En aquesta fondalada es trobaven les finques de: Roc, Borretes, Barro, Franceset, Pere de la Miquela, Pere de la Ramona, Baster, Batiston i Florentin. També hi havia un altre caminet que s'enlairava per darrera de la caseta de Manel de Camilo i per l'Algar de Peret i de l'Amador arribava a la font de l'Algar, situada a la finca de Manel de Borretes.

Cada finca tenia la seua caseta (alguna amb corral de bestiar). Les famílies hi passaven setmanes a la temporada de plegar les ametles o les olives. Era un bon indret pel conreu dels ametlers ja que per la seua alçada no hi arribaven les glaçades tardanes que cremaven les ametles a les terres baixes. La majoria de les casetes, avui estan en runes, excepte les cinc que s'han rehabilitat (la de German a l'Algar de Borretes, les dos de Barro, una de la Magda i Goro i l'altra de la Mª José i la Dani; la de Pere de la Miquela, propietat

La balma on es troba l'entrada de la cova de l'Algar.

d'uns holandesos, i la de Franceset ara de Doméneç). Pel que fa al conreu només es treballa l'Algar de Sarraquet.

A finals dels anys cinquanta es va construir un camí de carro per accedir a les Portelles i als Algar de Dalt. S'iniciava als Lluaners de Pantoca i pujava cap a les Collades i el gravet de Dalt, continuava el camí entre la Portella de Cecilio i la de la Zabel (habitades les dues actualment) fins albirar el conjunt de les casetes. A final dels anys setanta l'Antonio de Llobat va promoure entre els veïns el traçat d'un camí que permetés arribar els tractors als Algar de Baix. El nou recorregut aprofitava el camí anterior i des de la Portella de Quico de Pepe, ara de Víctor del Coixo, es desviava a l'esquerra per obaga de Joan Serres fins a l'Algar de Sarraquet.

Encara recordo aquells estius que, la família amb el iaio Josep, la padrina i mon cosí Pere, passàvem vuit o deu dies a l'Algar per arreplegar les ametles. Dormíem a la caseta que tenia un pis, part del qual estava ocupat per la pallissa. Però fèiem la vida davall del gran garrofer que la gelada de l'any 1956 va cremar. Ma padrina cuinava allí, i a la seua ombra pelàvem les ametles, menjàvem i fèiem la migdiada. No tots, ja que mon cosí i jo que, a l'hora de plegar ametles tot eren excuses, no teníem mandra d'anar, sota aquell sol que badava les pedres, per aquells colls i costers a buscar metralla. Sempre trobaven algun tros de ferro, unes bales o alguna bomba de Lafitte, que estàvem avisats de no tocar. En tornar al poble anàvem a vendre les troballes a ca l'Aureano o a ca Cobarret. Així vam guanyar els primers diners. Eren altres temps que mai més tornaran.

Els pagesos cami de l'Algar. Any 1972.

Vista de part de les casetes de l'Algar.

Família de Mendall

La fotografia de 1929 ens mostra la família de Mendall, formada per Llorenç Sabaté Serres i Maria Pallarès Martí, amb els seus fills Llorença i Joan Francisco Sabaté Pallarès. Aquest es va casar amb Magdalena Rams Ferré, de Batea i se'n van anar a treballar i viure a Barcelona. Van tenir dos fills: Llorenç i Nuri, (mare de Laura Crespo Sabaté). La Llorença es va casar amb Laureano Montagut Vallespí de cal Pequenyo i van tenir dos filles: Maria (mare de Laureano i Josep M^a) i Laura Montagut Sabaté (mare de la Loren i Josep)).

Foto cedida per Maite Brianzó.

COL·LABORACIONS

La lluita de la Lola

Magda Ferré Serrà

La llum s'esfilagarsa entre els llençols i omple de claror l'habitació. La Lola, mig adormida, escolta el xiuxiueig de les orenetes que es bressolen al cablejat de davant casa seva i pensa, sense obrir els ulls, que serà un dia especial. Avui és el dia de l'aniversari de la Lola. Avui fa dotze anys.

La mare i l'àvia preparen el pastís de xocolata que tant agrada a la Lola. La xocolata la torna boja.

La Dolores crida la seva néta i li diu:

-Posa't guapa que avui segur que trobaràs nuvi -diu tota orgullosa de la seva neta. La Lola és la seva única neta i és la nineta dels seus ulls.

-Àvia! No comencis, que només faig 12 anys -diu la Lola mentre baixa per les escales amb el seu pijama del Mickey.

Aquella nena ja és una adolescent que ha crescut forta, solidària i tolerant. Una dona del món i per al món. La Lola, aquella nena que jugava a fet i amagar pels carrers de Súria, és tota una universitària que, tot i ser molt tolerant i molt solidària, també es pot transformar en un escurçó a punt de clavar els seus ulls, si cal, quan veu una petita espurna de discriminació social.

Mentre estudia enginyeria mecànica a Barcelona es planteja un repte. Té la necessitat d'obrir la magrana i desgranar, una per una, les necessitats socials que hi ha a Catalunya, i molt més enllà. Viatja per tota Europa i gràcies al seu domini en el món digital i de les xarxes socials aconsegueix captar l'atenció de molts joves que pensen com ella. Tots junts i amb el seu incondicional i constant activisme social aconseguiran grans fites, ajudant molta gent oblidada, invisible.

La Lola i tots els seus seguidors pretenen donar visibilitat a una part del món que viu lluny de la constant i desenfrenada necessitat d'acumular riquesa. Viu, no acumulis i comparteix!, és el seu lema vital.

La seva tasca social ha començat i busca conscienciar les classes socials més baixes perquè són les primeres que han de creure en el seu potencial i la seva vàlua. Llesta i perseguidora de somnis, la Lola recorda les seves arrels i moltes nits, quan dorm en qualsevol racó de món, pensa i repensa tot el que porta entre mans. Li va gran, però també creu que algú ho ha de fer, el món li ho demana.

Passen uns anys i continua la seva lluita personal, tanmateix necessita fer una petita parada. Té la necessitat de reflexionar i de refer tots els seus pensaments, el seu projecte. Torna a Síria i allí, després d'uns anys d'allunyament, es retroba amb la seva àvia Dolores, una dona immigrant que ha viscut tota una vida de treball i de lluita social constants.

L'àvia encara li obre més els ulls i, assegudes al vell sofà de fusta de cirerer, la Lola cada vegada té més clar que el seu camí és el de l'activisme social. És allí, entre consells, experiències i rialles, quan descobreix que el seu objectiu és ajudar la gent. Ha de convertir-se en una activista social. Té la necessitat i el deure moral de defensar la societat menys volguda i injustament sacrificada que ningú vol veure.

Poc a poc, gràcies a les paraules de l'àvia, la noia va madurant i descobrint-se a si mateixa. Mentre, va vivint, compartint el seu dia a dia amb gent sense recursos que viu en espais suburbials de diferents ciutats d'Europa. Entreveu l'altra realitat, aquella que sobreviu silenciada per la hipocresia, manipulada per una societat carregada de prejudicis i de falsedats, la realitat que no vol, però pot canviar.

El seu projecte és solidari i transversal. Pretén motivar la gent, donant-li raons per moure's i creure's que el canvi és possible. El camí és dur i no tot són flors i violes, tanmateix no pensa en cap més possibilitat, és un camí sense retorn. Tot i això, no pot deixar de pensar que, per desgràcia, hi ha massa gent sense escrúpols, desmesuradament egoista que viu en el seu món d'aparences econòmiques, però la complicitat i la solidaritat de la gent l'ajuden a seguir lluitant.

Després de cinc anys, un dia, passejant pels carrers de Romford, a Londres, es troba una mina d'or. Mentre camina davant d'uns grans magatzems abandonats i transformats en habitatges improvisats i força insalubres, coneix l'Estefania, una dona d'uns quaranta anys, originària de Turquia que ha viscut per tota Europa. Aquella dona, de faccions dures i

de conviccions fermes, li dona l'empenta per poder entendre que la força d'una societat mutilada i invisible pot doblgar tot un món, aquell que ja ha perdut el seu rumb i va a la deriva.

Gràcies a la força que li encomana l'Estefania i els valors de l'àvia, la Lola posa fil a l'agulla i s'obre al món. Busca com poder fer una ponència sobre activisme social al mateix rovell de l'ou. En pocs mesos, la Lola fa una conferència a Nova York, a la mateixa seu de la Nacions Unides, al bell mig de Manhattan. Allí i sense pèls a la llengua, l'activista social Lola Casamitjana Úbeda fa un discurs breu i carregat de bones intencions. Descriu, fil per randa, el seu projecte social, així com el seu rotund rebuig d'una societat de la qual ni vol ni pot sentir-se hereva. La Lola, una dona de soca-rel, no es doblega, mai renunciarà a les seves arrels de lluita social de la seva àvia Dolores, morta fa pocs mesos i que tant recorda.

Al dia següent, tots els mitjans de comunicació es fan ressò de les paraules d'aquella jove de Catalunya. La determinació d'una dona empoderada, que busca la igualtat i l'equilibri social en un món que ha perdut els seus valors, el seu nord, serà el punt d'inflexió d'un demà esperançador.

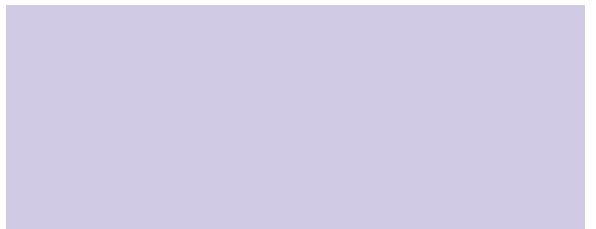
Passen els dies i els joves d'arreu del món hi reflexionen. Després de buscar temps per fer reunions, convencions, de moltes i inacabables picabaralles polítiques i econòmiques, aborden el tema i es posen d'acord. La Lola i el seu projecte és el punt de partida d'un nou demà, on, i ara va de bo, les persones que han de moure els fils del món han de deixar la millor de les petjades, la solidaritat, el ferm compromís de refer una societat malmesa i malentesa.

Aquella xiqueta de 12 anys que es torna boja pels pastissos de xocolata ara ja té 37 anys i té la necessitat de descansar, de recuperar els seus orígens rurals. Vol tornar a la seva Síria de la infantesa i començar de nou. Necessita el recer de la seva família i dels seus amics per reviure els seus records, tot refermant i rememorant l'esperit de lluita transversal de la seva àvia. La seva tornada, després de tantes anades i vingudes pel món, s'enllaça amb la seva maternitat. Ara li toca viure el paper de mare. Segura i confiada, veurà néixer del seu ventre una doneta morena i riallera com la Dolores, l'àvia que les il·luminarà des del cel com un estel protector.

CARNAVAL 2022

Ana Orantes i dos dones més

Manolita Sanz Ferré

En el llarg camí de les dones per la consecució dels seus drets és de justícia recordar noms propis, perquè les reivindicacions avancen també a través de les històries individuals. N'he escollit tres del ventall dels darrers 25 anys.

El primer és el d'Ana Orantes que es va deixar la pell per denunciar públicament el marit que la maltractava a ella i a les filles i fills. Va ser l'any 1997 quan, als 60 anys, va explicar la seua vida a Canal Sur. Tretze dies després, el marit la va cremar viva. El país sencer es va estremir. Costa pensar la crueltat que va suportar fins al final. El cas va fer germinar la Llei de Violència de Gènere. Val la pena remarcar que Ana Orantes havia interposat 15 denúncies a la policia, abans de parlar a la televisió.

El segon cas és el de Nevenka Fernández. Aquesta jove de 26 anys, regidora del Partit Popular a Ponferrada va denunciar l'any 2000 l'alcalde del mateix partit per assetjament sexual. Un alcalde amb qui havia tingut un breu afer amorós. Va guanyar el judici però va rebre el rebuig de molta gent de Ponferrada. Entre altres, el d'un conegut cantautor-poeta que va signar un manifest de suport a l'alcalde. Jo tenia dis-

cos d'aquest cantant. Recordo una cançó que havia gravat el 1976 i que m'emocionava. Es deia Caravel de caraveles i començava així: "Vengo por ganas de verte, non porque tenga ganas de muller". No l'he tornat a escoltar mai més, ni he anat a cap dels seus concerts. Ni aleshores ni ara vaig poder entendre que qui cantava aquesta lletra fos capaç de manifestar-se a favor d'un cacic assetjador. Nevenka Fernández va refer la seva vida fora d'Espanya.

El tercer cas és el de la manada de 2016. Cinc homes que estaven a les festes de Sant Fermí van violar una noia i ho van gravar. El procés va ser denigrant per a la víctima i la sentència va originar un fort moviment de suport. Tant com perquè se sentissin moguts a pronunciar-se el ministre de Justícia i el president del Consell General del Poder Judicial. El que es trobava en joc en aquest cas era el consentiment de la víctima, o millor dit fins a quin punt havia de resistir-s'hi. D'aquí va sorgir el conegut lema: No és No. Finalment, el Tribunal Suprem va revocar dos sentències de tribunals de Navarra i va condemnar els cinc violadors a 15 anys de presó.

* Article publicat a la revista Delta del Prat de Llobregat, al març de 2022.

La lectura

Elvira Dealbert

Composició d'un poema amb els noms de diversos títols de llibres.

Disfruté con las aventuras de los cinco.

Nafragué con Robinson Crusoe.

Me rebelé con Patria.

Luché en la isla del tesoro.

Amé en el verano pasado en Cornualles.

Me intrigué con los espejos venecianos.

Di la vuelta al mundo en 80 días.

Lloré con el volumen de la ausencia.

Viví 100 años de soledad.

Me enamoré con la nieta del señor Linh.

Espero reflexionar con La trenza...

De pronto desperté dentro de la barca de Hemingway en el viejo y el mar, la vida es un sueño y los sueños, sueños son.

La Terra Alta posa en funcionament la deixalleria comarcal situada a Gandesa

Consell Comarcal de la Terra Alta. Nota de Premsa

- El Consell Comarcal cedeix la gestió de les instal·lacions al Consorci per a la Gestió dels Residus Municipals de les Comarques de la Ribera d'Ebre, el Priorat i la Terra Alta.
- La deixalleria, que donarà servei a la comarca, ocupa una extensió aproximada de 3.000 metres quadrats.

Gandesa, 1 de desembre de 2021 - El Consell Comarcal de la Terra Alta posa avui en funcionament la deixalleria que donarà servei a la comarca. Ubicada a la carretera vella de Gandesa a Corbera d'Ebre, ocupa una extensió aproximada de 3.000 metres quadrats i compta amb una bàscula, una compactadora, molls de càrrega amb contenidors per a diferents fraccions, així com una caseta de control i cobert per materials perillosos, voluminosos i similars.

El Consell Comarcal, responsable de la construcció de la deixalleria, ha signat un conveni de cessió de les instal·lacions al Consorci per a la Gestió dels Residus Municipals de les Comarques de la Ribera d'Ebre, el Priorat i la Terra Alta, que serà qui s'encarregarà de la gestió de les instal·lacions.

La presidenta del Consell Comarcal de la Terra Alta, Neus Sanromà, ha agraït a l'ajuntament de Gandesa

la cessió dels espais on s'ha construït la deixalleria i a l'Agència Catalana de Residus per haver dotat de pressupost l'ens comarcal i el finançament de l'obra. "Aquestes instal·lacions han de servir per millorar el servei a tots els municipis de la comarca i fer-lo més àgil i eficient", ha apuntat Sanromà. En aquest sentit, Carles Luz, alcalde de Gandesa també ha celebrat la posada en marxa de la deixalleria pel servei que oferirà a partir d'ara als ciutadans terraltins.

"Avui hem posat fil a l'agulla perquè aquest circuit pugui ser una realitat i que, de mica en mica, la gestió de residus, una cosa tant complexa i complicada, millori en l'àmbit d'actuació d'aquest consorci", ha explicat Gemma Carim, presidenta del Consorci per a la Gestió dels Residus Municipals de les Comarques de la Ribera d'Ebre, el Priorat i la Terra Alta. Al seu torn, Jesús Gómez, director dels Serveis Territorials d'Acció Climàtica a les Terres de l'Ebre, ha incidit en la necessitat de començar a canviar d'etapa i donar valor als productes que provenen de les deixalleries. "El que avui inaugurem és una bona mostra de com ens volem implicar en afavorir aquesta capacitat de segregació i separació de les deixalles per dotar-les d'una vida útil més llarga però també, sobretot, per contribuir a la seva disminució".

La VIII Cursa dels Biberons, amb 550 participants, ja és una cursa consolidada i coneguda arreu del territori

Associació Esportiva Cota 705

El diumenge 20 de febrer, l'Associació Esportiva Cota 705 vam tornar a organitzar la VIII Cursa dels Biberons. Enguany era la primera de les proves del calendari del Circuit de curses per muntanya de les Terres de l'Ebre i, pel que fa a la cursa absoluta, tornàvem a ser Campionat de Catalunya de curses de muntanya per equips de la FEEC (Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya) tal com vam ser-ho a l'última edició.

El fet de poder organitzar campionats de la FEEC ens ha donat un salt qualitatiu indubtable, en menys de dues setmanes vam esgotar els 500 dorsals disponibles (300 a la cursa absoluta) i un cop vam tancar les inscripcions vam tenir un allau de sol·licituds. Finalment, vam poder ampliar fins als 550 dorsals però malauradament enguany és l'any que més gent s'ha quedat fora. No obstant això, tenim clar que som un poble petit i que amb la infraestructura i recursos que tenim no podem organitzar un esdeveniment de major envergadura. Un dels nostres objectius es poder donar tots els serveis que els corredors i caminadors es mereixen. Sabem el que podem oferir i sabem fins on podem arribar.

També valorem molt positivament la millora en la difusió i comunicació de la cursa que ens ha facilitat la FEEC. Els primers anys que la vam organitzar la gran major part de participants eren de Terres de l'Ebre i ens era molt difícil poder arribar arreu de Catalunya. Avui dia podem dir que ens coneixen arreu de Catalunya i fins i tot de l'Estat. En aquesta segona edició han participat fins a 23 equips (masculins i femenins) d'arreu del territori català. Prova d'aquesta gran difusió és el fet que fins i tot una cadena d'àmbit estatal va voler venir a gravar la cursa per emetre la notícia als esports del migdia sense ni nosaltres haver-ho sol·licitat. La particularitat de què fos una cursa que recorregués els espais de la Batalla de l'Ebre i que hi haguessin recreadors al llarg del recorregut va ser el que els va cridar l'atenció. Per altra banda, des de la FEEC també ens va venir una productora a fer un vídeo que s'ha difós a totes les xarxes socials i que ha tingut milers de visualitzacions en pocs dies.

Aquest salt qualitatiu també s'ha manifestat en el nivell dels participants que venen a participar a la cursa absoluta. Cada cop tenim corredors de més

Al pòdium de la categoria juvenil tres joves del Pinell, Lluç Vallespi, Marc Segura i Adrià Quixalbs. Foto Norma Amposta.

nivell i això es veu de seguida quan veiem els temps en què fan el recorregut. En categoria femenina, les guanyadores van ser Georgina Gabarró (02:23:57) del CE Oliana - Blue Motors, Anna Fernández (02:24:10) del CE Oliana - Blue Motors i, Rosa Navarro (02:25:59) del CE Cameta Coixa. En categoria masculina, els guanyadors van ser Eduard Hernández (01:57:08) de l'AE Matxacuca, Julen Calvo (01:57:47) del CEM Cameta Coixa i, Diego Arroyo (01:57:48) de l'AE Matxacuca. Tant en categoria masculina com en categoria femenina, els guanyadors van rebaixar el temps aconseguït en l'anterior edició i, en categoria masculina tots tres van recórrer els 23 km en menys de dues hores.

Pel que fa al campionat de Catalunya per equips, a diferència de fa dos anys, enguany hi havia equips masculins i femenins. Cada equip estava format, com a mínim per quatre membres del club participant. Enguany l'AE Matxacuca va fer doblat guanyant tant en categoria masculina com femenina. En categoria femenina la segona i tercera posició van ser pel CE Solsonès - Blue Motors i pel CEM Cameta Coixa. En categoria masculina, la segona i tercera posició van ser pel CEM Cameta Coixa i pel CE Solsonès.

Crestall de la Serra de Cavalls.

En relació a les diferents modalitats i recorreguts, enguany no hi ha hagut canvis respecte l'edició de fa dos anys. La prova es disputà en les modalitats de cursa absoluta (23 Km i 1.345 md+), cursa exprés i cursa júnior (16,3 Km i 692 md+), cursa juvenil (13,5 Km i 490 md+) i cursa cadet (8,7 Km i 292 md+). També hi va haver una marxa per a caminadors i caminadores a partir de 10 anys. Com en totes les edicions anteriors el punt de sortida de totes les modalitats és l'interior de la Cooperativa i és que una sortida des d'un edifici tant impressionant agrada molt a tots els corredors. Tot seguit totes les modalitats recorren la serra de Cavalls i de Pàndols per acabar arribant al

pla del sindicat. L'edició passada vam recuperar senders de la Serra de Cavalls passant pel Barranc de Cavalls, el crestall i les Petges i enguany hem volgut mantenir els recorreguts. En el cas de la cursa absoluta, com en totes les edicions es passa per la Cota 705 i per la Vall Closa però la baixada va ser pel camí de Santa Magdalena. Enguany sí que vam tenir un dia fred però clar i tots els participants van poder gaudir de les millors vistes de les nostres Serres.

Pel que fa als serveis, enguany hem hagut d'ajustar-nos als reglaments i les mesures establertes per la pandèmia del Covid-19 i això ha fet que no puguem tenir serveis d'ús comú com les dutxes i vestuaris i tampoc el dinar que preparàvem en anteriors ocasions. Esperem l'any vinent poder recuperar-ho. No obstant això, després d'aquests dos anys tant complicats que ens ha tocat viure, hem vist que la gent tenia més ganes que mai de tornar a celebrar esdeveniments i de gaudir de la muntanya! Els que no han fallat, com cada any són el Grup de Recreació Pàndols 38 i altres grups recreadors disposats al llarg dels diferents recorreguts.

Per acabar, com sempre, volem donar gràcies als més de 90 voluntaris que com cada any venen a col·laborar en la Cursa dels Biberons. Trobar-se tanta gent per la muntanya i a l'arribada donant escalf i ajudant als corredors en el que necessitin, és una de les coses que més valoren els participants d'aquest tipus d'esdeveniments. El fet que tot el poble es senti seva la cursa i que ho doni tot per tal que sigui un èxit és el que dona més sentit a tota aquesta moguda! La Cursa dels Biberons és la cursa de tot el Pinell!

Cursa dels Biberons. Fotografia Jordi Santacana

Exposició dones terraltines

Els dies 5 i 6 de febrer vam poder veure al Centro del poble l'exposició "Terraltines", el rostre femení de la Terra Alta, amb fotografies de dones de totes les edats dels dotze pobles de la comarca. Fou organitzada per l'Associació de dones La Sàrria, el Consell Comarcal i el SIAD.

Exposició Terraltines

Acta sessió extraordinària 10-11-2021

Membre absent: Laura Vallespí Martí (Junts) i Delmir Prieto Serra (FIC).

- S'aprova, per unanimitat, procedir a l'ingrés del **Fons documental de l'Ajuntament a l'Arxiu Comarcal** de la documentació municipal produïda per l'Ajuntament del 1942 al 2015 i la documentació de caràcter judicial produïda del 1875 al 2015. Cedir aquesta documentació en règim de comodat.

Acta sessió ordinària 2-12-2021

- S'aprova, per 5 vots a favor (3 Entesa, 1 Junts i 1 ERC) i 1 abstenció (FIC), la relació de llocs de treball de l'**Ajuntament**. El **pressupost general** per a l'exercici 2022.
- Donar compte del cost **efectiu dels serveis 2020**. De l'**informe d'auditoria del registre de factures per l'exercici 2020**.
- S'aprova, per 4 vots a favor (3 Entesa i 1 ERC), 2 abstencions (1 Junts i 1 FIC), l'**expedient del reconeixement extrajudicial de crèdits** per import de 13.174,93 €. L'**expedient de modificació de crèdit 9/2021** per mitjà de transferències de crèdit. L'**expedient de modificació de crèdit 10/2021** per mitjà de transferències de crèdit. L'**expedient de crèdit extraordinari per al pressupost del present exercici**, per import de 13.604,11 €. Imposar les **contribucions especials** com a conseqüència de l'execució de l'obra "Millora pavimentació i serveis als carrers del Casc Antic: carrer Mores, plaça Mercat i carrer Botera".
- S'aprova, per unanimitat, moció sobre l'**ús de la llengua catalana** presentada pel grup municipal Junts. Moció de suport al **model d'escola i a la llengua catalana**.
- **Informació d'alcaldia**
 - S'està preparant l'agenda per aquests Nadals. Paral·lelament s'està preparant una exposició de pessebres als comerços dels municipis.
 - A nivells de pagaments està tot l'octubre pagat. S'ha cobrat el Fons de Cooperació Local i el PAM de les piscines. Segurament es podrà acabar l'any complint amb el PMP.
 - Es va inaugurar la deixalleria comarcal a Gandesa. Pel que fa al Consorci de Residus, quan es convoquin reunions s'informarà a tots els regidors.
 - De cara al curs vinent la planificació principal serà respecte a les inversions.
 - La regidora Fornells (Entesa) afegeix que de la Fundació Carol, s'està preparant el camp de treball de l'any vinent, que en principi es tornarà a fer al municipi. La regidora Vallespí (Junts) pregunta

la zona. La regidora Fornells diu que encara no s'ha decidit, hi ha dues zones que es podrien realitzar, s'ha de buscar una ubicació propera al poble i demanar autorització si la finca no és comuna.

➤ **Precs i preguntes**

- El regidor Prieto (FIC) formula les següents preguntes:

📄 Pregunta a la regidora Serres (ERC) si les **empreses de neteja poden fer factures sense IVA**, ja que la persona que va fer la neteja de l'àrea d'acampada es va fer sense IVA. La regidora Serres respon que en principi no, però que s'hauria de mirar. Des de l'Equip de Govern s'està treballant per fer una borsa de treball en cas que es necessiti puntualment un suport en la neteja.

📄 Pregunta si hi ha intencions **d'arreglar el tram de carrer de la Serra dels Horts**, la part on hi ha habitatges. L'alcaldessa diu que, en primer lloc, la pavimentació d'un carrer per primer cop va a càrrec dels veïns i ha d'haver-hi acord entre aquests. Darrere hi ha un pati, i es demanarà que es netegin les herbes i que es tingui net.

📄 Pregunta sobre si hi ha al municipi una planificació sobre les **renovables** des de l'Equip de Govern, ja que la presidenta del Consell Comarcal li va dir que la consellera Jordà va dir que preguntarà als municipis què es vol i com. L'alcaldessa diu que ningú l'ha informat sobre això, que s'està treballant igualment a nivell de comarca per planificar les zones que són adients i les que no per posar aquests tipus d'instal·lacions. Pregunta si l'Ajuntament tindrà en compte la voluntat de l'Ajuntament. L'alcaldessa respon que sí.

- La regidora Vallespí formula les següents preguntes:

📄 També s'afegeix a la pregunta del regidor Prieto sobre l'**arranjament del carrer de la Serra dels Horts**, i pel que fa als embornals no estan nets. L'alcaldessa respon que la brigada ho netejarà.

📄 Enllaçat amb les pluges, el **barranc** no està prou net, pregunta si **es podrà arreglar**. L'alcaldessa diu que es va parlar amb l'ACA, tot i que per molta neteja que es faci l'aigua ha de passar per algun lloc. L'ACA diu que s'obriran subvencions per poder fer actuacions anuals o bianuals en aquest objecte.

Registre de temperatures i pluviometria dels mesos de gener, febrer i març de 2022

Simó Ferré Serres

El fets meteorològics més destacables dels últims mesos han sigut:

Mes de gener caracteritzat per un temps anticiclònic fred, però sense episodis de gelada. Este temps de calmes, poc propi dels habituals hiverns ventosos del nostre poble, va propiciar que es registressen fins a 9 dies de gelada, record absolut mensual (4 dies al gener del 17 i 20 i al febrer del 18) i a la vegada també superant la barrera anual del 7 dies de gelada del 2017.

Els -2,3° registrats el dia 23-1 signifiquen la mínima més baixa mai registrada al carrer Sant Roc en 5,5 anys de dades, empatant amb el gener del 20.

La temperatura mitjana mensual del gener es va quedar però en 7,6, 0,3° per damunt del valor mitjà registrat a l'1-20.

Un mes peculiar, sense grans episodis de fred però amb temperatures baixes sostingudes durant molts dies: entre els dies 13 i 26 es van donar els 9 dies de gelada comentats anteriorment. En este mateix període però, no hi va haver cap dia amb una temperatura màxima inferior als 10°, fet que denota que els dies eren de vent amb calma i assolellats.

Sense episodis de pluja destacats (únicament un dia de pluja amb 14 l/m²)

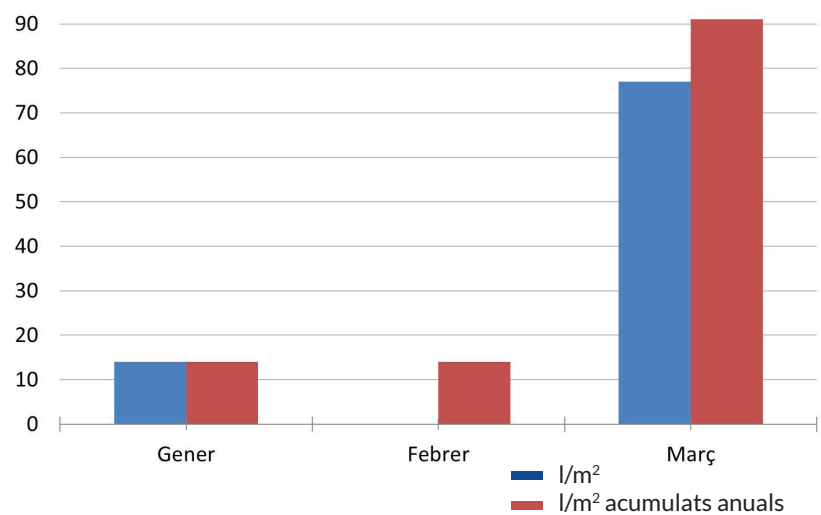
Febrer amb temperatures amb una anomalia clarament positiva comparant amb la tendència històrica observada (+0,9° respecte a la mitjana climatològica 2017-2022) i sense fenòmens meteorològics interessants.

Tal va ser la monotonia observada, que no va es va registrar precipitació apreciable, fent d'este febrer el 2ⁿ mes de febrer sense precipitació, fet únicament registrar al 2012.

El mes de març, d'altra banda, ha resultat un mes molt interessant meteorològicament

	Gener		Febrer		Març	
màxima / mínima abs.	18,2	-2,3	22,9	2,6	20,5	2,8
Dia	10	23	18	10	1	9
màxima / mínima mitj.	13,5	3	17	7,3	15,2	8,5
Mitjana	7,6		11,8		11,6	

	Gener	Febrer	Març
Pluja mensual	14	0	77
Pluja mensual mitjana (2001-2021)	32	23	47
Episodis de pluja (> 1 mm)	1	0	10
Pluja anual acumulada	14	14	91

parlant: no pas per temperatures excessivament baixes ni altes (mitjana 11,6°; no supera el març del 18, amb 11,5°), ni per pluges molt abundants (77 l/m², tot just el cinquè març en 21 anys de dades).

El fet més cridaner d'aquest mes ha sigut la manca molt important d'insolació. Segons dades del Meteocat, l'anomalia negativa s'ha situat sobre el 40%. Les estacions automàtiques de les que disposa el Meteocat, amb més de 30 anys de dades, no havien registrat mai cap mes tan ennuvolat!

Aquesta nuvolositat t'han important s'ha donat, en gran part, degut a la presència constant de depressions situades sobre el sud d'Espanya, que adecten un flux de llevant sobre la façana mediterrània de la península, fet que generalment porta pluges a casa nostra. En este cas però, no s'han donat episodis de pluges abundants (únicament un dia amb 25 l/m²), s'han donat episodis de pluges minses o moderades, d'altra banda molt benvingudes per al camp i els costers després d'un hivern sec.

Pels dies de nuvolositat abundant que s'han donat podíem considerar este mes com a poc profitós, especialment comparant amb poblacions veïnes (a Horta 167 l/m² en el mateix període, amb 23 dies de pluja apreciable, a Arnes 125,4 l/m²). Esperem que no de cara a l'estiu no enyoréssim l'oportunitat perduda.

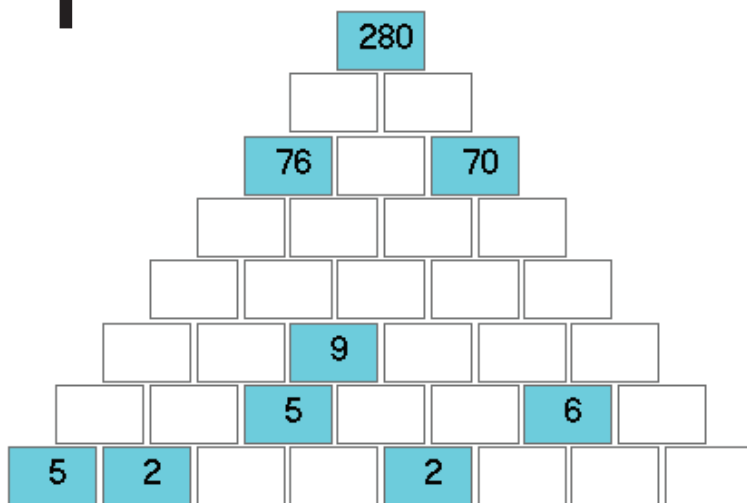
Agustí Colell Martínez

1 Tenim les 5 lletres de sota fetes amb cartolina. Si fem un sol tall recte, amb quina lletra i de quina manera podem obtenir més trossos?

O F S H M

2 Una mala herba, pareguda al colitx, té la propietat per la que si talles la tija rebrosta per sota, al cap d'un any, amb 5 noves tiges. Temps enrere en una d'aquestes herbes, inicialment amb una sola tija, vaig fer fins a 4 talls en dos vegades. Quantes tiges tindrà aquesta herba l'any que ve?

4 Intenta resoldre el sudoku i el triangle numèric següents:

	4		3		9	7		2
9		2	7					
	1				6			
				7		2		
6	8				4			3
1		9						
				8	1			4
							5	6
			4		6			

Solucions als passatemps de la revista anterior (núm. 102)

1 Es veurà igual: 8°. Les lopes augmenten les longituds però no els angles. Si no fos així deformarien totalment les figures. Per exemple, un angle recte, amb una lupa de 2 augments es veuria pla.

2 Per una banda intervé l'increment de volum de congelació de l'aigua i per l'altra el decrement de volum de l'aire en refredar-se. El primer dia hi havia poc aire i l'increment de congelació era superior a la disminució degut al refredament de l'aire. Al segon dia

la disminució del volum de l'aire era més notòria que l'augment de volum de l'aigua.

3 Per a), una llauna val menys de dos euros i per b) el bitllet que vaig donar era de 5 euros, ja que de ser de 20 o 50 euros em tornarien més de dos monedes. Ambdues consideracions fan que la llauna valgui menys d'un euro. Si em tornen una moneda el preu podrà ser: 99, 98, 95, 90, 80 o 50 cts.

Vegem les possibilitats del canvi de dimarts (5 llaunes) en forma de taula:

llauna (cts)	5 llaunes (euros)	canvi (cts)	2 monedes
99	4,95	5	impossible
98	4,90	10	5 cts + 5 cts
95	4,75	25	20 cts + 5 cts
90	4,50	50	impossible
80	4,00	100	50 cts + 50 cts
50	2,50	250	2 euros + 50 cts

Com les monedes han de ser diferents, hi ha 2 possibles valors: 95 cts o 50 cts.

El bitllet del dimecres era de 5 euros, ja que de ser de 10 o superior haguera pogut comprar les 7 llaunes. Si el preu fora 50 cts amb 5 euros n'haguera tingut prou per comprar les 7 llaunes (3,50 euros), per tant el preu és 95 cts.

Farmàcies de guàrdia

SETMANA	ABRIL	MAIG	JUNY
PRIMERA	la Fatarella	la Pobla	Caseres
SEGONA	Bot	Corbera d'Ebre	Corbera d'Ebre
TERCERA	Arnes	Batea	Horta de Sant Joan
QUARTA	Gandesa	Fatarella	Gandesa
QUINTA	la Pobla	Gandesa	Villalba

CAPS DE SETMANA: Móra d'Ebre. Les farmàcies de guàrdia mantenen els torns setmanals. Gandesa està oberta tots els dissabtes de 10h fins a 20h.

Telèfons: Arnes 977 435 389 / Batea 977 430 263 / Bot 977 428 200 / Caseres 977 431 859 / Corbera 977 420 465 / La Fatarella 977 413 417 / Gandesa 977 420 069 / Horta 977 435 023 / El Pinell 977 426 206 / La Pobla 977 439 727 / Villalba 977 438 105

Telèfons d'interès

Ajuntament del Pinell	977 426 231
Consultori mèdic del Pinell	977 321 395
Generalitat de Catalunya Deleg. Territorial del Govern	977 441 234
Ambulàncies Gandesa	977 420 697
Urgències	977 420 036
Creu Roja Batea	977 420 965
CAP Gandesa Ambulatori	977 421 245
Ambulatori Tortosa	977 500 333
Hospital Verge de la Cinta	977 519 100
Hospital de la Santa Creu	977 500 533
Quinta Aliança	977 501 344
Consell Comarcal de la Terra Alta	977 420 018
DARP Gandesa	977 420 146

Punt d'informació juvenil	977 420 614
Estació d'autobusos Gandesa	977 420 910
RENFE Móra la Nova	977 400 349
Avaries Telèfon	1002
Avaries llum	977 440 032
Mossos d'Esquadra	088
Bombers Urgències	977 420 080
Bombers Consultes	977 420 885
Farmàcia Pinell	977 426 076
Hospital Móra d'Ebre	977 401 811 977 401 863
CEIP Cèsar Martinell	977 426 216
Serveis funeraris Mena	600 515 225 630 064 056

Solució al qui és qui

Foto cedida per Pilar del Vaquer.

1. Imma Martí Vinaixa, de Calil
2. Una amiga de la Dolors de Vinya
3. Llorenç Bauló Martí, de Gandesa
4. Dolors Pallarès Amposta, de Vinya
5. Pilar Alcón Borrull, del Vaquer
6. Laura Arrufat March, de la Maria de Móra
7. Tere Martí Serres, de la Flora

ELECTRICITAT I FONTANERIA **A&B C.B.**

INSTAL·LACIONS D'ELECTRICITAT I FONTANERIA
C/ Pilonet, 13 Tel. 977 42 63 38

Peluqueria Unisex **CRIS**

C/ Lleida, 26 Tel. 977 42 60 05 - 977 42 60 34
EL PINELL DE BRAI

Reparació i venda d'ordinadors. Servei d'accés a internet.

HelpSystems

Ferran Montagut
Telèfon: 977 457 408
Mòbil: 649 304 857
E-mail: ferran@helpsystems.info
www.helpsystems.info

Xarxes informàtiques. Servei a domicili.

Farmàcia
Anna Pellisa de Cid

Anàlisis de pell, colesterol i sucre
Telèfon 977 426 206

<https://www.instagram.com/farmacianapdc/>

OBRES FAB

CONSTRUCCIONS EN GENERAL

C/ Santa Magdalena, 18
Tel. 977 42 60 73 620 88 97 14
43594 EL PINELL DE BRAI

Aleu Instal·lacions

Electricitat · Fontaneria · Calefacció
Aire Condicionat

Carlos Aleu Montagut

C. Benifallet, 4 · 43594 El Pinell de Brai · Tarragona
Tels. 620 263 962 · 977 426 243 · aleuinstala@terra.com

**Venda d'ordinadors, Impressores,
Servidors...**

Reparació i manteniment...

**Instal·lacions de ADSL, Xarxes,
Tallafocs, S.O...**

**Formació Excel, Photoshop, Access,
Word...**

**Programació a mida, Pàgines web...
Fungibles, Tònens, tinta...**

Disseny Gràfic, Maquetació, Tríptics...

www.ebresoft.com info@ebresoft.com

Tel/Fax.977 42 60 25 620 86 46 86

FUSTERIA MECÀNICA I MOBLES
JOSEP VALLESPÍ MONTAGUT

c/ Pilonet, 19 tel. 977 42 60 98
EL PINELL DE BRAI

C/ Forn, 2
Tel. 977 42 61 11
El Pinell de Brai

Peixateria Sònia
Peix fresc i marisc

c/ Sant Domènec, 3
Tl. 977 42 61 86
El Pinell de Brai

LA PUÇA

Carrer del Pou de la Neu

C/ Gaudí, 7 — 646 619 283

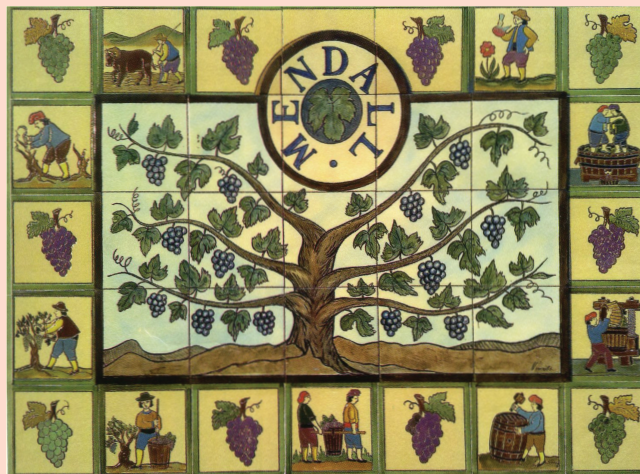
OPTIM

DISSENY IMPRESSIÓ WEB RETOLACIÓ AUDIOVISUAL

Tel. **977 476 481**
C/ Mirador, 7
43791 Ascó
info@optim.gr
www.optim.gr

PINTURES I DECORACIONS
SERRES

C. del Cos, 5
Tels. 977 42 63 11 - 618 44 02 29
EL PINELL DE BRAI

CELLER LAUREANO-SERRES

www.serres.net | laureano@serres.net

FORN DE PA I PASTISSERIA

MONTAÑA

Plaça del Mercat, 2
Tel. 977 - 42 62 17

EL PINELL DE BRAI

ca l'àngel
allotjament rural

C/ Pou de la neu, 16 - 43594 El Pinell de Brai - Tarragona
tel. 977 426157 e-mail: info@calangel.info www.calangel.info

PLANTES DEL TERME

Nom comú: Gallarets, pixallits
Nom científic: *Platycapnos spicata*

Habita en conreus, terres cultivades, sòls alterats, garroferars, oliverars i vores de camins en terrenys de secà.

Les seues tiges fan fins a 45 cm i estan ramificades. La inflorescència és un raïm de 1-2,5 cm, llargament pedunculats, molt densos, amb 20-80 flors, que mesuren 4,8-7 mm, amb part superior porpra, rares vegades verdosa, seguida normalment d'una taca groga, i la resta és blanquinosa. Els sèpals fan 1,5-2 mm, i són lanceolats.

Conté principis actius, alcaloides, sals minerals, mucíl·lags i vitamines. Tradicionalment s'ha emprat com a depurativa, diürètica i hipotensora. No obstant això, pels alcaloides que conté no s'aconsella el seu consum, ja que poden provocar, a més d'addicció, efectes desagradables en l'organisme.

INDRETS DEL PINELL

Los Merlets són una forma rocosa situada al coll que limita el barranc dels Bous, a la serra de Cavalls. Darrerament s'ha batejat com lo Barco o lo Submarí.

Sabeu on està?

Sabeu on es troba esta bonica entrada d'una casa?

La foto de l'anterior Fatumer ens mostra el fanal, la planta i la barana de l'exterior del terrat de casa Bolo que dona als Valls (carrer del Pou de la Neu).

Qui és qui?

Foto cedida per Pilar del Vaquer (any 1976).